

Sendt elektronisk til lovgivningogoekonomi@skm.dk med Dato 13.09.2023
cqj@skm.dk og vml@skm.dk på i kopi.

Dataetisk Råds høringssvar vedr. udkast til forslag til lov om ændring af skatteforvaltningsloven

Dataetisk Råd takker for høring vedr. udkast til forslag til lov om ændring af skatteforvaltningsloven.

Formålet med Dataetisk Råd er at skabe et forum, hvor etiske spørgsmål om forholdet mellem på den ene side fordelene ved anvendelse af ny teknologi og på den anden side hensynet til borgernes grundlæggende rettigheder, retssikkerhed og grundlæggende samfundsmæssige værdier, kan drøftes, og hvor en varig indsats for understøttelse af en ansvarlig anvendelse af data kan forankres.

Dataetisk Råd bemærker, at lovforslaget ud fra en dataetisk betragtning er problematisk, idet lovforslaget søger at tilpasse skatteforvaltningsloven efter systemtekniske hensyn fremfor at indrette de tekniske systemer på en måde, der respekterer borgernes grundlæggende rettigheder.

Lovforslaget vil gøre det muligt at fravige normale krav om partshøring i visse typer af sager. Årsagen er "systemmæssige udfordringer i Motorregistreret", der betyder, at Skatteforvaltningen i de pågældende sager ikke kan foretage partshøring på baggrund af en fyldestgørende sagsfremstilling indeholdende afgiftsmæssige konsekvenser for borgeren og forslag til endelig afgørelse. Den tekniske løsning er i sig selv valgt, fordi manuel sagsbehandling ville være for ressourcekrævende. Borgeren har ganske vist mulighed for at bede om genoptagelse af sagen på lempelige vilkår og indsende korrekt information, men herved lægges initiativet og dermed ansvaret for denne del af sagsoplysningen i

højere grad over på borgeren. Forslaget udhuler dermed den grundlæggende retsgaranti, som en partshøring er.

Rådet vil i den forbindelse gøre opmærksom på, at Folketingets Ombudsmand har sat særligt fokus på vigtigheden af at beskytte borgerens grundlæggende forvaltningsretlige retsgarantier ved især automatiseret sagsbehandling som her. Ombudsmanden påpeger, at forsvarlig udvikling af offentlige digitale løsninger kræver, at myndigheder er opmærksomme på sagsbehandlingsregler om partshøring og begrundelse, der skal gælde i de pågældende sager, inden systemer indrettes og købes, og den digital sagsbehandling sættes i gang¹. Dataetisk Råd har noteret, at lovforslaget skyldes, at myndighederne øjensynligt ikke har efterlevet disse principper.

Dataetisk Råd finder det principielt betænkeligt, at lovforslaget derved sætter systemtekniske hensyn over hensyn til borgerens grundlæggende ret til partshøring. Rådet har forståelse for, at ressourcehensyn kan begrunde anvendelse af digitale og automatiske systemer til sagsbehandling, og at dette efter omstændighederne kan indebære justeringer af eksisterende procedurekrav mv. Rådet finder det dog betænkeligt, hvis digitaliseringen som i det konkrete tilfælde forringer borgernes retssikkerhed.

Under alle omstændigheder bør det bero på en konkret politisk afvejning, om de ønskede digitaliseringsbestræbelser står mål med ulemperne for borgerne. Denne afvejning kræver indsigt i både den effektivisering, som ønskes opnået, og i de skadevirkninger for borgernes retssikkerhed, der følger heraf. I det foreliggende lovforslag er ingen af delene beskrevet nærmere. Uden disse afgørende informationer er det reelt ikke muligt at vurdere, om lovforslaget er udtryk for en korrekt og saglig afvejning.

På den baggrund opfordrer Dataetisk Råd til, at der foretages en dataetisk konsekvensvurdering af lovforslaget, herunder hvad risikoen er, for at borgere overser eller misforstår afgørelserne og deres ansvar for at anmode om genoptagelse inden for de givne frister med potentiel skadevirkning. Lovforslaget bør også indeholde information om omkostningerne ved sagsbehandlingen inden for rammerne af de eksisterende retsgarantier (manuel eller digital).

¹ Ombudsmandens redegørelse for Generelle forvaltningsretlige krav til offentlige it-systemer: https://www.ombudsmanden.dk/myndighedsguiden/specifikke_sagsomraader/generelle_forvaltningsretlige_krav_til_offentlige_it-systemer/

Rådet anbefaler generelt, at der i forbindelse med nye lovforslag foretages en dataetisk konsekvensvurdering, der redegør for de dataetiske konsekvenser af lovforslag, som fremsættes i Folketinget. Dataetiske konsekvensanalyser sætter fokus på værdier og principper som blandt andet retssikkerhed, velfærd, demokrati, værdighed, selvbestemmelse, lighed, gennemsigtighed, sikkerhed og privatliv. Dataetiske konsekvensanalyser kan således hjælpe med til at bringe fordele, ulemper og utilsigtede konsekvenser ved lovforslag frem i lyset. De gør det derfor lettere for Folketingets medlemmer at vurdere lovforslagene samt inddrage og afveje relevante hensyn i den videre politiske proces, herunder at stille opklarende spørgsmål til den ansvarlige minister og fremsætte ændringsforslag. De dataetiske analyser vil dermed bidrage til, at Folketingets beslutninger tages på et mere kvalificeret grundlag. Rådet finder, at den generelle anbefaling af dataetiske konsekvensvurderinger er særlig relevant i forhold til det aktuelle lovforslag.

Udarbejdelse af den dataetiske vurdering giver også myndighederne selv en anledning til at overveje, hvad de dataetiske konsekvenser af lovforslaget er, og hvorvidt de kan anses som dataetisk forsvarlige.

Dataetisk Råd kan i den forbindelse henvise til rådets værktøj '[Dataetik – Sådan gør du](#)', der operationaliserer identificeringen og stillingtagen til dataetiske dilemmaer. Dataetisk Råd står til rådighed for uddybning og yderligere rådgivning.

Med venlig hilsen på vegne af Dataetisk Råd.

Johan Busse

Formand

Dataetisk Råd